

SİNOP BALATLAR KİLİSESİ DUVAR RESMİNDE ANTAKYALI AZİZE MARİNA

ANTIOCH SAINT MARINA IN THE CHURCH OF SINOP BALATLAR MURAL

Sanem Soylu Yılmaz*

Öz

Sinop'ta yer alan Balatlar Kilisesi 20.yüzyılın ilk çeyreğine kadar kilise ve etrafı Rum cemaatin şehir mezarlığı olarak kullanılmıştır. Son dönem kilisesinin içi Eski ve Yeni Ahit hikayeleri ve Kutsal kişilerin resimleriyle bezenmiştir. Kilisenin güneyinde bulunan kemerli giriş kapısının lentosun üst kısmında bulunan yarım daire alınlık yüzeyinde oldukça zarar görmüş bir kadın figürü bulunmaktadır. Azize Marina olarak tanımlanan bu kadın azize figürünün yaşamı, Hristiyan inancındaki yeri ve önemi araştırılmıştır. Azizenin tercih edilen figüratif özellikleri yaşam öyküsünden elde edilen bilgilerle ilişkilendirilmiş Balatlar örneği ile karşılaştırılma yapılmıştır. Azize Marina'nın resimlerinin Balatlar'da bulunan duvar resmi ile benzerlik ve farklılıkları üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sinop, Balatlar, Duvar Resmi, Azize Marina.

Abstract

The Balatlar Church in Sinop was used as a cemetery by the Greek community until the first quarter of the 20th century. The interior of the late church is strewn with the stories of the Old and New Testament and the images of Christianity. A half circle at the south entrance on top of the lento is a very damaged woman's figure on the surface. In this study, the woman figure identified as Saint Marina was investigated for the life, place, and importance of the saint figure in the Christian faith. The saint's preferred figurative properties were compared to the Balatlar Church sample, which is associated with information from the life story. The differences and similarities of Azize Marina's paintings are based on the mural in Balatlar Church.

Keywords: Sinop, Balatlar, Wall Painting, Saint Marina.

Araştırma Makale // Başvuru tarihi: 30.09.2022 - Kabul tarihi: 26.12.2022

* Dr.Öğr.Üyesi, Şişli Meslek Yüksekokul, Mimari Restorasyon Bölümü, sanem.soylu@sisli.edu.tr, orcid org/0000-0003-1821-4464.

1. Giriş

Balatlar Kilisesi adı ile bilinen Sinop kent merkezinde bulunan antik kalıntılar, 2010 yılından beri Prof. Dr. Gülgün Köroğlu'nun¹ başkanlığında yapılmakta olan bilimsel kazılarla gün ışığına çıkartılmaktadır. Devam etmekte olan arkeolojik kazılar antik yapı kalıntılarının ilk yapıldığı dönemde Roma Hamamı olarak inşa edildiğini ve 4.yüzyılın sonu 5.yüzyılda kiliseye dönüştürüldüğünü göstermektedir. Bu tarihten sonra kilise ve manastır kompleksi olan yapı kalıntılarının 20. yüzyılın başına kadar manastır-kilise ve mezarlık alanı olarak kullanıldığını anlaşılmıştır (Köroğlu vd. 2014:512). Son dönem kilisesi Koimesis (Meryem'in Ölümü) ve Başmelek Mikail'e adanmıştır. Çevresi Rum mezarlığı olarak kullanılmış olan üstü tonoz ile örtülü apsisli yapının, güney giriş kapısında bulunan onarım kitabesi dolayısıyla yapının "çöken tonozunun" 17.yüzyılda onarım geçirmiş olduğu anlaşılmıştır. Kilisenin etrafında bulunan mezarlık alandan elde edilen mezar buluntularıyla da son dönem kilisesinin kullanım evresinin 18-20.yüzyıl olduğunu anlamak mümkün olmuştur (Yılmaz, 2022:259-260). 17.yüzyıldan 20.yüzyılın ilk çeyreğine kadar Rum kilisesi olarak kullanılmış olduğu anlaşılan kilise yapısının duvarları, kemer iç ve dış yüzeyleri, apsis ve kubbe iç yüzeyleri Eski ve Yeni Ahit peygamberleri ve yaşam hikayelerini konu alan duvar resimleri ile bezenmiştir. Duvar resimlerinin tarihlendirilmesi için yapılan bilimsel analiz çalışmaları resimleri 15-20.yüzyıl arasına tarihlendirmiş olup onarım kitabesinde belirtilen tarih 17.yüzyıl (1640-41) ile uyumludur (Bakiler & Ormancı, 2019:418).

¹ Hocam Prof. Dr. Gülgün Köroğlu'na değerli katkı, öneri ve yardımları için teşekkür etmeyi borç bilirim.

Görsel 1. SBK Planı, Son dönem Kilisesi ve Güney Giriş Kapısı İşaretlenmiştir. SBK 2017 Kazı arşivi.

Son dönem kilisesinin güney cephesinde bulunan giriş kapısı, yarım daire kemer formulu bir kapıdır. Kiliseye basamaklarla aşağıya inilerek ulaşılmaktadır. Kapı lentosunun üst kısmındaki yarım daire alınlığın iç ve dışında yer alan duvar resimleri çok tahrip olmalarına karşın günümüze ulaşabilmiştir. Yarım daire kemer alınlığında oldukça zarar gördüğü anlaşılan kitabe kısmı sökülmüş olup yanında belli belirsiz bir kadın figürü seçilmektedir. Başında hale bulunan kırmızı örtülü bir kadın sol elini havaya kaldırılırken gösterilmiştir. Sağ eliyle ise duvar yüzeyindeki bozulmalara karşın siyah bir objeyi kavradığı görülebilmektedir. Bu çalışma kapsamında Antakyalı Azize Marina olarak tanımlanabileceği düşünülen kadın figürünün kimliği, azizenin yaşam hikâyesi ve bilinen resimleri üzerinden benzerlikler ve farklılıkları ele alınarak değerlendirme yapılacaktır. Araştırmada başta Balatlar Kazı arşivi olmak üzere konu ile ilgili yazılmış yerli ve yabancı makale, tez ve kitaplara ulaşılmaya çalışılmıştır. Balatlar duvar resminde görülen kadın figürünün tanımlanabilmesi ve karşılaştırma örneği olarak kullanılabilmesi için internet kaynakları ve çeşitli kitaplardan görsel malzeme derlenmiş ve çalışmada kullanılmıştır.

2. Bulgular

Yaşam hikayesine göre Şehit Azize Marina² (255-270) Pisidya Antakyası (Psidia Antiocheia)³'nda doğmuştur. Annesi doğumda öldüğü için Hristiyan bir bakıcı tarafından büyütülen Marina genç yaşta Hristiyan inancını benimsemiştir (Eftychiadis & S.Marketos, 1999:107). Pagan bir din adamı olan babası Aedesius, kızının Hristiyan olması kabul etmemiş ve onu evlatlıktan reddetmiştir. Marina, 15-16 yaşındayken genç kızın güzelliğinden etkilenen bölgenin yöneticisi Olybrius onun Hristiyan inancından vazgeçmesini ve onunla evlenmesini istediğinde Marina Olybrius'la evlenmeyi kabul etmemiştir. Evlilik teklifinin reddedilmesine çok sinirlenen Olybrius tarafından cezalandırılmış işkence görmüştür. Tüm yapılan zulümlere, işkencelere karşı koyan Marina inancından vazgeçmemiştir. Hapse atıldığı gece hücrelerine gelen bir melek onun tüm yaralarını iyileştirmiş ve acılarını dindirmiştir. Hücresinde dua ettiği esnada kendisine görünen bir ejderha Marina'yı yutmuş ancak O elinde tuttuğu haç sayesinde hiç yara almadan ejderhanın içinden çıkmayı başarmıştır. Marina dua etmeye devam ettiği sırada karşısında bir şeytan belirmiştir. Marina, şeytani saçlarından (boynundan) tutarak yerde bulunduğu (*cennetten gönderilen*) çekiç ile öldürmeyi başarmıştır. Ertesi gün devam eden işkencelere rağmen dua etmeyi sürdüren azize suda boğulmak üzereyken gökten bir ışık ve beyaz kumru geldiğinde mucizevi olarak bağlı elleri çözülmüş ve ruhu göğe yükselmiştir (Georgievski, 2014:55). Azize Marina'nın yaşam hikayesinde görülen önemli dönüm noktaları ikona, duvar resimleri ve kitap resimlerine yüzyıllar boyunca konu edilmiştir. Çok sayıda araştırmacı tarafından çalışılan bir konu olan Azize Marina'nın yaşam hikayesi, kimi araştırmacılar tarafından Afrodit/ Venüs ile ilgili mitlerin Hristiyanlaştırılarak yeniden anlam kazandırılması olarak yorumlanmıştır (Usener, 1886). Çağdaş yazarlardan Juliana Dresvina Batı'da bilinen adıyla Azize Margaret/ Marina'nın arkaik hikayeler, masallar ve çeşitli mitlerle bağlantısını tartışmıştır (Dresvina, 2016).

² Marina (lat.) Denizden gelen, deniz ile ilgili anlamına gelmektedir. ; Yunanca Pelagia, denizden gelen anlamına gelmektedir.

Antakyalı Şehit Azize Marina adıyla bilinen azizenin hayat hikayesi, Rahibe Azize Marina olarak bilinen bir manastıra erkek kıyafetleri ile girerek hayatını bu manastırda geçiren azizenin hayat hikayesi ile zaman zaman karışmaktadır (Eftychiadis & S.Marketos, 1999: 107); (Delehay 1907: 197–207).

³ Pisidya Antakyası (Psidia Antiokheia) günümüzde Türkiye sınırları içerisinde yer almakta olup Isparta ili Yalvaç ilçesindedir.

Tasvirlerinde en çok karşısında zafer kazandığı ejderha⁴, bir elinde çekiç saçlarından tuttuğu şeytana vururken ya da beline doladığı kemer ve kemere bağlı haç ile gösterilmektedir. Azizenin bu biçimde tasviri Fournalı Dionysios'un kitabında tanımlanmıştır (Anthony Bryer, 2020: dipnot 78). Tasvirlerinde üstüne giymiş olduğu parlak kırmızı maphorion⁵ ile diğer azize tasvirlerinden ayrılabilir (ODB, 1991:1299). Şeytan ve ejderha kötülüğün, azizenin yaşamış olduğu dönemin kilise karşıtlığının ya da pagan inançların kişileştirilmesi olarak düşünülmüş olmalıdır (Suzek,2008;88). Geleneksel olarak Azize Marina, kadın hastalıkları, doğumları kolaylaştırıcı, ölüm döşeğindeki insanların ve böbrek hastalarının koruyucusu veya mucizevi iyileştirici azizesi olarak kabul edilmektedir (Eftychiadis & S.Marketos, 1999:107).

Antakyalı Azize Marina⁶, 5.yüzyılda şehit azize olarak kabul edilmiştir. Yaşamına ilişkin günümüze ulaşan en erken bilgiler 8.yüzyılda Theotimos'un yazılarından elde edilmiştir (Georgievski, 2014). Bu tarihten önce Azize Marina ile ilgili her hangi bir kayda bilindiği kadarıyla rastlanmamaktadır. Ancak 8. yüzyıldan sonra Theotimos'un Şehit Azize Marina'nın yaşamı ile ilgili yazmış olduğu hikaye defalarca kopyalanmış yüzyıllar boyunca çeşitli eklemelerle yeniden yazılarak çoğaltılmıştır (Петрова-Танева,2022).

Konstantinopolis'te (günümüz İstanbul) azizenin röliklerinin şehir dışında bir kilisede muhafaza edildiği, 1204 yılında Latin işgali sırasında azizeye ait röliklerin Venedik'e taşındığı bilinmektedir (Georgievski, 2014:57). Venedik St. Marina kilisesinden sonra 19.yüzyılın başında Correr Müzesi'ne taşınmıştır (Ross & Downey, 1962). Sağ kolununa ait olduğu düşünülen rölik Athos Vatopedi Manastır Kilisesi'nde muhafaza edilmektedir. Çok sayıda kilisenin kutsal emanet koleksiyonlarında Azize Marina'nın şeytanı öldürdüğü 'sağ el'⁷ rölikleri bulunmaktadır (Görsel 2

⁴ Azize Marina'nın ejderhayı gördüğü sahnede, Ejderha ' çok büyük ve çok korkunç' ' renkli pulları, ağzından ateşler saçarak burnundan dumanlar çıkartıyordu. Dili bir kılıç gibiydi. ' şeklinde ayrıntılı olarak tasvir edilmiştir (Ogden 2019:42).

⁵ Yun. Μαφόριον, başı ve vücudu kapatan örtü.

⁶ Batı Kilisesi'nde Azize Margaret adıyla bilinmektedir (Georgievski, 2014, s. 56). Her iki azizenin kültlerinin birleşmiş olduğu Kutsal Doğum Kilisesi, Betlehem'de bulunan iki dilli açıklamadan da anlaşılmaktadır. Burada Sca Margarita latince ve ἁγία Μαρτίνα yunanca olarak yazılmıştır (Петрова-Танева, 2022).

⁷ Çıkış 15:6 Sağ el; Tanrısal otoritenin, güvenilir ve güçlü olmanın sembolü olarak düşünülmüştür. Kutsal Kitapta sağ el kavramı 166 defa tekrarlanmıştır (Oyeniçi, 2018:4).

). 17 Temmuz günü Ortodoks Kilisesi tarafından Şehit Azize Marina yortu günü olarak kabul edilmiştir (Brock, 2008:36).⁸

Görsel 2. Antakyalı Azize Marina'ya ait olduğuna inanılan kemik rölikerler.

10. yüzyıldan sonra azizeler resmi kilise takvimine ve kiliselerin resim programına dahil edilmişlerdir (Altun, 2021, s. 52). Azize Marina'nın en erken tarihli tasvirlerinden birisi Sina Dağı'ndaki Azize Katerina Manastır koleksiyonunda bulunan (Görsel 3) ikona üzerinde yer almaktadır. 11. yüzyıla tarihlenmekte olan ikonada iki azize Azize Katerina ve Azize Marina yanyana resmedildiği görülmektedir. Azize Marina, başı ve boynu kapalı, vücudu parlak kırmızı *maphorion* ile örtülü içinde mavi *stikharion*⁹ ile betimlenmiştir. Figürün yanında Yunanca azizenin adı yazmaktadır. Sağ elinde göğüs hizasında tuttuğu haç bulunmaktadır. Sol avuç içi izleyiciye dönüktür. Yüzü ince zarif genç bir kadın olarak betimlenmiştir. Azize Katerina imparatoriçe kıyafetleri ile tasvir edilmişken Azize Marina oldukça sade kıyafetler ile resmedilmiştir (<https://stcatherines.mused.org/>). Azizenin kırmızı maphorionu ve sağ elinde tutmuş olduğu haç ile tasvir edildiği sayısız örnek bulunmaktadır. Tek başına ya da azize grubunun içinde tasvir edildiğinde sağ elinde göğüs hizasında tutmakta olduğu haç ile gösterilmektedir. Görsel 3'te en sağda bulunan ikonada Azize Marina 19.yüzyıl Katolik

⁸ Batı Kilisesi'nde kabul edilen yortu günü 20 Temmuz'dur (Delehay, 1907).

⁹ Yun. Στιχάριον, uzun tunik benzeri iç elbise

kiliselerinde görülen Meryem tasvirlerini anımsatmakta olup ikonanın dört köşesinde azizenin yaşamından önemli sahneler görülebilmektedir (Yılmaz, 1993: 214).

Görsel 3. (solda) Azize Katerina ve Azize Marina elinde haç tutarken gösterilmiştir. 11.yüzyıl, 28x22 cm. Azize Katerina Manastırı, Sina Dağı. (ortada) Azize Marina sağ elinde haç tutarken tasvir edilmiştir. 14-15.yüzyıl, 115x78 cm., Atina (sağda) Azize Marina ikonası, 94x55,5 cm. 19.yüzyıl, Ayasofya Koleksiyonu.

11.yüzyıldan günümüze ulaşan Aziz Marina'ya ait duvar resim örneklerine ise Korfu'da bulunan Aziz Mercurius Kilisesi'nde ve Kalamun Suriye'de rastlanmaktadır (Georgievski,2014:56). Anadolu coğrafyasında bulunan erken örneklerden biri 11.yüzyıla tarihlenen Kapadokya Kırk Dam Altı Kilisesi'nde bulunan Azize Marina tasviridir (Görsel 4). Oldukça zarar görmüş duvar resminde sağ eline aldığı çekici ile şeytanı öldürürken tasvir edilmiş olan Azize Marina'nın adı Yunanca olarak figürün yanına yazılmış şeytanın adının da Beelzebub¹⁰ olduğu belirtilmiştir (Suzek, 2008:88).

11. yüzyıldan itibaren duvar resimlerinde Azize Marina'nın tasvir edildiği sahnelerde özellikle kötü ruh ile mücadele sahnesinin tercih edilmeye başlandığı anlaşılmaktadır. Sol eli ile kavradığı kötü ruhun boynu ve/ veya saçları (boynuzu) sağ elinde ise çekici ile betimlenen Marina böylelikle diğer azize tasvirlerinden ayrılabilmekteydi. *Sağ el*, Tanrısal otoritenin ve

¹⁰ Baalzebub ya da Baalzevul'un adı Matta 12:24 ve Luka 11:15'te 'cinlerin önderi' olarak geçmektedir. Baalzebub'un kelime anlamı 'Sineklerin Efendisi' dir. İnsan formunda kimi zaman başında boynuzlarla betimlenmektedir (Freedman, 1996: 639).

doğruluğun sembolü olarak Kutsal Kitap'ta yer almaktadır (Oyeniçi, 2018:5). Çıkış 15:6 "Senin sağ elin, ya RAB, Senin sağ elin korkunç güce sahiptir." sözleriyle Tanrı'nın *sağ elinin* düşmanları yok eden amansız gücünden bahsedilmektedir. Azizenin sağ elinde görülen çekicin Tanrısal gücün ifadesi olduğunu düşünmek yanlış olmayacaktır. Azize Marina'nın ikonografik olarak tanımlamasının yapılmaya başlandığı ve kültünün hızla yayıldığı kötü ruhlardan, kötülüklerden, hastalıklardan koruyucu, şifa verici özellikleriyle Balkan, Makedonya ve Sırbistan'da bir çok kilisenin resim programına dahil olduğu duvar resimleri ve ikonlardan görülebilmektedir.

Görsel 4. (solda) Azize Marina elinde çekici saçlarından (boynuzlarından) tutmuş olduğu Beezelub görülmektedir. 11.yüzyıl, Kırk Dam Altı Kilisesi, Kapadokya. (sağda) Aziz Marina ve Şeytan'ın gösterildiği duvar resminden çizim.11.yüzyıl, Kalamun, Suriye.

Makedonya'da bulunan fresk örneklerinde de 12.yüzyıla tarihlenmekte olan Kurbinovo ve Aghioi Anargyroi Kilisesi Azize Marina'yı gösteren resimlerde tercih edilen sahne, elinde çekici ile şeytanı öldürdüğü sahne olmuştur. Yüzyıllar boyunca kilise resimlerinde ikonalarda koruyucu, şifa verici olduğuna yönelik inancın gereği olarak tasvir edilmiştir. 14. yüzyıldan itibaren ise muhtemelen Tırnov'o'da yapılan Slavca çeviriler Azize Marina'nın yaşam öyküsünü geniş kitlelere ulaştırmıştır (Петрова-Танева, 2022). Eski metinlerin çevirilerinde Azize Marina'nın yaşamı ve şehitliğinin konu edinilmesiyle Marina Balkan coğrafyasında daha popüler

hale gelmiştir. 14.yüzyılın sonunda Osmanlı'nın Makedonya ve Balkan coğrafyasını ele geçirmesinin ardından Azize Marina kültü daha geniş bir coğrafyaya yayılmıştır (Georgievski, 2014:56). Görsel 6'da görülmekte olan ikona Azize Marina üstünde parlak kırmızı maphorionu ile boynuzundan tutmuş olduğu şeytanı öldürürken gösterilmiştir. 19.yüzyıla ait ikonada Azize Marina'nın yüzyıllar boyunca değişmeyen ikonografik öğeler ile tasvir edildiğini ortaya koymaktadır. Geleneksel anlatının değişmeden tasvir sanatında yer aldığı bir ikona örneğidir. İkonanın alt kısmında yer alan dört kutunun içinde Azize'nin yaşam öyküsünden sahneler yer almaktadır. Sağ üstte görülen melek figürü elinde tutmakta olduğu tacı Azize Marina'nın başına yerleştirmektedir.

Görsel 5. (solda) Azize Marina, Aghioi Anargyroi Kilisesi duvar resmi, 12.yüzyıl,Kastoria. (ortada) Kraliçe Jelena ve Azize Marina, Beyaz Kilise 14.yüzyıl, Karan, Sırbistan. (sağda) Azize Marina, nartekste bulunan güney giriş duvarında bulunmaktadır. Hagios Geogios tou Vounou ,14.yüzyıl, Kastoria.

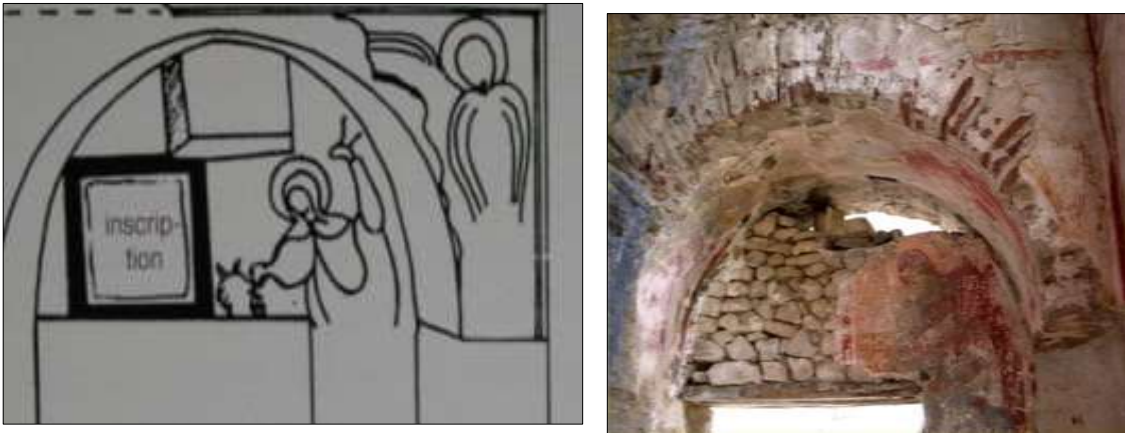
Görsel 6. (Solda) Azize Marina ve Aziz Jovan Vladamir, Saint Naum Manastırı Ohrid, 18.yüzyıl. (sağda) Azize Marina boynuzundan tutmuş olduğu şeytanı öldürürken, 1857, Atina Bizans Müzesi.

Balatlar Kilisesi'nde bulunan duvar resmine benzer örnekler Suriye, Anadolu ve Balkanlarda görülmektedir. Azizenin en çok gösterildiği sahne olan şeytanı boğarken/öldürürken betimlenmiştir. Oldukça tahrip olmuş resimde başı ve boynu kapalı kırmızı *maphorion* giymiş kadın figürü hafifçe aşağıya eğilirken sol eli hava kalkmıştır. Sağ elinde siyah bir obje görülmektedir. Çizimde daha net olarak görülen azize figürünün başında açık kahverengi hale seçilebilmektedir. Azizenin halesinin daha sonraki dönemlerde açılmış olan pencere açıklığı nedeniyle zarar gördüğü 1963 yılından kalan fotoğraflardan anlaşılmaktadır. Yine aynı fotoğrafta azizenin adının bazı Yunanca harfleri ve resmin alt kısmında bulunan şeytanın (Baalzebub?) siyah yüzü ve gözleri görülmektedir. Balatlar duvar resminde Azize Marina'nın figürün yerleştirilme pozisyonunun farklı olduğu dikkat çekmektedir. Bu farklılığın azize figürünün yanında bulunan diğer figürlerle ilişkisi açısından değerlendirilebileceğini düşündürmektedir. Diğer örneklerde *sağ eline* aldığı çekiç ile şeytana vurmaktayken Balatlar resim örneğinde *sol elini* vurmak için kaldırmış olduğu görülmektedir. Figürün bulunduğu kemer alınlığında yer alan onarım kitabesinin yanına yerleştirebilmek için bu şekilde resmedilmenin tercih edildiğini ifade etmek doğru olabilir. Bu şekilde yorumlandığında onarım kitabesinde belirtilen 17.yüzyıl ortalarından daha sonraki bir dönemde Azize Marina'nın duvar yüzeyine

resmedildiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Son dönem kilisesinin etrafında bulunan mezarların 18-20.yüzyıla tarihlendiği düşünüldüğünde, Azize Marina'nın inananların ruhlarını iblislerden, şeytanlardan koruyucu gücüne inanılarak mezar kilisesinin girişinde tasvir edildiği anlaşılmaktadır. Ayrıca ejderhanın içinden zarar görmeden çıkışı 'yeniden doğuşun' sembolü olarak görülmüş ölüm döşeğindeki insanların koruyucu azizesi olarak da değer görmüştür.

Görsel 7. (solda) Balatlar Kilisesi'nin güney duvarı iç görünümü, 1963 yılı. Kemer yüzeyinde sonradan açılmış pencere açıklığı ve günümüzde yer almayan kitabe görülebilmektedir. (sağda-detay) Azize Marina savaştığı kötü ruhu (Baalzebub?) boğarken görülmektedir.

Görsel 8. Sinop Balatlar Kilisesi Güney Kapısı iç kemer görünümü ve çizimi (SBK Arşivi, 2010).

3. Sonuç

Bu çalışma kapsamında, Balatlar Kilisesi güney cephesinde yer alan kapının üstündeki yarım daire biçimli kemer alınlığının iç duvar yüzeyine betimlenmiş kırmızı maphorion giymiş kadın figürünün kimliği ele alınmıştır.

Sözü edilen kadın figürü 3.yüzyılda yaşadığına inanılan Şehit Azize Marina olarak tanımlanmıştır. Azizenin hayat hikayesinde yer alan şeytanı boğazından/boynuzundan bazı örneklerde saçlarından tutarak elinde bulunan çekiçle öldürdüğü sahnenin tasvir edildiği resim mezar kilisesinde yer almaktadır. Azize Marina'nın burada tasvir edilmesinin nedeninin kötü ruhlara karşı savaşı ve zaferi temsil etmesi, kötülüğü kovucu, şifa verici olduğuna ilişkin inançların etkisiyle olduğu anlaşılmaktadır.

Azize Marina'nın erken dönemlerden itibaren Ortodoks inancının en saygı duyulan kadın azizelerinden birisi olduğu ve 14.yüzyıldan sonra Slavcaya yapılan tercümelemlerle kültürünün Makedonya, Yunanistan ve Balkan coğrafyasını etkilediği yalnızca Doğu kilisesi için değil aynı zamanda Batı'da da çok etkili olduğu anlaşılmaktadır. Azize Marina'nın resminin Balatlar Kilisesi onarım kitabesinde belirtilen tarih olan 17.yüzyılın ikinci yarısından sonraki bir tarihte yapıldığı ve resmin 18-20.yüzyıllara tarihlendirilmesinin doğru olacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Altun, F.İ. (2021). *Kapadokya Bölgesi Kaya Kiliselerinde Azize Parakevi ve Azize Kyraki Resimleri*.SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi(53), s.50-70.
- Anthony Bryer, D. W. (2020). *Karadeniz'in Orta Çağ Dönemi Eserleri ve Topoğrafyası I (Cilt I)*. (İ. Köse, Çev.) Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Bakiler, M., & Ormancı, Ö. (2019). Bazı Duvar Resmi Örneklerinin Mikro-Raman ile Karakterizasyonu. *AKÜ FEMÜBİD*(19), s. 417-424.
- Brock, S. P. (2008). St Marina and Satan: A Syriac dialogue poem. *Collectanea Christiana Orientalia*(5), 35-57.

- Dresvina, J. (2016). *A Maid with a Dragon: The Cult of St Margaret of Antioch in Medieval England* Oxford University Press.
- Eftychiadis, A., & S.Marketos. (1999). Saint Marina: The Protectress of Nephrology. *American Journal of Nephrology*, s. 107-110.
- Freedman, N. D. (1996). *The Anchor Yale Bible Dictionary*. New York City: Doubleday.
- Georgievski, M. (2014). St.Marina of Antioch and her representations on two icons from the Lion Gallery in Ohrid. (İ. ç. Georgievski, Dü.) *Ikonimaalari*, 55-65.
- Kazhdan, A. (1991). "Marina". Oxford Dictionary of Byzantium (ODB), Cilt 2, s. 1299.
- Köroğlu, G. (2011). Sinop Balatlar Kilisesi 2010 ve 2011 Yılı Kazı Çalışmaları. XV. *Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu*, 19-21.
- Köroğlu, G., İnanan, F., & Güngör, E. A. (2014). Sinop Balatlar Kilisesi Kazısı 2012 ve 2013 Yılı Çalışmaları. 36. *KST 1*, 511-534.
- Ogden, D. (2019). *The Function of Dragon Episodes in early Hagiography*. Animal Kingdom of Heaven ed. Ingo Schaaf, De Gruyter, 35-59.
- Oyeiyi, W. (2018). *Right Hand: Mystery of the Divine Hand*. Independently published.
- Ross, M., & Downey, G. (1962). A Reliquary of Saint Marina. *Byzantinoslavica*, s. 41-44.
- Suzek, S. (2008). *The Decoration of Cave Churches in Cappadocia Under Selçuk Rule*. Indiana: Graduate School of the University of Notre Dame.
- Usener, H. (1886). *Acta S. Marinae et S. Christophori*. Bonn.
- Yılmaz, N. (1993). İkonalar, Cilt 1, s. 214-215.
- Yılmaz, S. S. (2022). *Hristiyan Mezar Gelenekleri Sinop Balatlar Kilisesi Örneği 5-20. yüzyıllar*. Nobel Bilimsel.

İnternet Kaynakları

http 1: "St. Margaret of Antioch", www.britannica.com: Britannica, T. Editors of Encyclopaedia (2020, September 29). St. Margaret of Antioch. Encyclopedia Britannica. Erişim tarihi: 21.08.2022.

Петрова-Танева, М. (2018). *St Margaret of Antioch*. sesdiva:https://sesdiva.eu/en/ virtual rooms/popular-saints/item/83-st-margaret-of-antioch.Erişim Tarihi: 20.08.2022.

Delehay, H. (1907). *The Legends of the Saints: An Introduction to Hagiography*. Fordham University: <https://sourcebooks.fordham.edu/basis/delehay-legends.asp>. Erişim tarihi: 20.08.2022.

Görsel Kaynaklar

Görsel 1. Sinop Balatlar Kilisesi Kazı Arşivi, 2017.

Görsel 2. <https://www.johnsanidopoulos.com/2016/07/the-relics-of-saint-marina-photos.html>. Erişim tarihi: 12.08.2022.

Görsel 3. (solda)<https://stcatherines.mused.org/en/items/146928/saints-catherine-and-marina>. Erişim tarihi: 11.08.2022. (ortada) Bizans ve Hristiyan Müzesi, Atina. <https://www.ebyzantinmuseum.gr/?i=bxm.en.exhibit&id=28/> Erişim tarihi: 23.11.2022. (sağda) Yılmaz, N., İkonalar, Cilt 1, s: 215.

Görsel 4. Suzek, S. (2008). *The Decoration Of Cave Churches In Cappadocia Under Selçuk Rule*. Indiana: Graduate School of the University of Notre Dame.Fig.70-71.

Görsel 5. (solda) <http://www.blagofund.org/Archives/>. (tarih yok). Erişim tarihi: 08.09.2022 (ortada)http://www.blagofund.org/Archives/Karan//Church/Pictures/Nave/Western_bay/Portraits_of_the_members_of_Nemanjic_family/IMG_1501.html. Erişim tarihi:16.08.2022.(sağda) The church of Hagios Georgios tou Vounou in Kastoria, Ministry of Culture and Sports Ephorate of Antiquities of Kastoria, 2017, s:55. ISBN: 978-960-386-365-6.

Görsel6.(solda)https://academia.edu/9843045/St_Marina_of_Antioch_and_her_representations_on_two_icons_from_the_gallery_in_Ohrid. Erişim tarihi: 16.08.2022. (sağda)<https://runivers.ru/gal/today.php?ID=475084/> 04.12.2022.

Görsel 7. http://simons_a.tripod.com/sinop/weber/C03a.jpg. Erişim tarihi: 21.08.2022.

Görsel 8. Sinop Balatlar Kilisesi Kazı Arşivi, 2010.